

บทที่ 1

บทนำ

1.1 บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีแนวโน้มในการนำเข้ากุหลาบจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 12.98 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2550 เป็น 91.91 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2555 แสดงให้เห็นถึงความต้องการของผู้บริโภคในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถานะการแข่งขันด้านการตลาดของกุหลาบมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเร็ว โดยมีกุหลาบจากแหล่งผลิตใหญ่เข้ามามากมาย เช่น เคนย่า ฮอลแลนด์ เอกวาดอร์ และโคลัมเบีย เป็นต้น ซึ่งในช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2558 เป็นช่วงที่ในยุโรปมีอากาศอบอุ่น ดอกไม้มีราคาถูกรวมกับค่าเงินบาทแข็งค่า ทำให้ผู้ค้าส่งบางรายมีการนำเข้ากุหลาบจากประเทศฮอลแลนด์มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการนำเข้ากุหลาบจากประเทศจีน ซึ่งมีคุณภาพดอกดีและตรงตามความต้องการของตลาดในประเทศไทยมาก ดังนั้นสถานการณ์ดังกล่าวจึงมีผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบในประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากมูลค่าการผลิตและจำหน่ายของกุหลาบมูลนิธิโครงการหลวง ในปี พ.ศ. 2558 มีปริมาณการผลิตกุหลาบ 1,024,900 ดอก มีมูลค่า 13,729,510 บาท แต่ในปี พ.ศ. 2559 มีปริมาณการจำหน่ายกุหลาบ 736,517 ดอก มีมูลค่า 9,481,916 บาท มีปริมาณที่จำหน่ายได้ลดลง 288,383 ดอก มีมูลค่าลดลง 4,247,594 บาท หรือลดลง 30.9% จากยอดจำหน่ายเดิม กุหลาบจากบ้านบวกเตี้ยจำหน่ายกำละ 140-180 บาท ในขณะที่กุหลาบจากจีนมีราคาจำหน่ายกำละ 200-250 บาท กุหลาบคุณภาพจากเคนย่ามีราคากำละ 600-1,200 บาท แต่ละกำมีจำนวน 20 ดอก ในขณะที่กุหลาบของมูลนิธิโครงการหลวงมีราคาชิ้นศูนย์ฯ ในเกรด Ex, 1 และ 2 ในราคา 29, 24 และ 14 บาท และจำหน่ายปลีก จำนวน 5 ดอก ราคา 75-100 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่ากุหลาบคุณภาพจากต่างประเทศสามารถจำหน่ายได้ราคาสูงกว่า กุหลาบของมูลนิธิโครงการหลวง แต่มีขนาดดอกใหญ่กว่าคุณภาพดีกว่าทำให้กุหลาบของมูลนิธิโครงการหลวงจำหน่ายได้ยากขึ้น ผลกระทบดังกล่าวทำให้ในปี พ.ศ. 2559 มีการแจ้งปรับลดราคาลงทุกเกรด ทั้งกุหลาบสายพันธุ์ฮอลแลนด์ โดยปรับลดราคาพันธุ์ทั่วไปลง 2 บาท และพันธุ์ฮอลแลนด์ลดราคาลง 1 บาท เพื่อระบายดอกกุหลาบของเกษตรกรให้ได้มากขึ้น ดังนั้นมูลนิธิโครงการหลวงจึงมีการปรับปรุงคุณภาพกุหลาบให้ใกล้เคียงกับกุหลาบพันธุ์ดังกล่าวเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการตลาด โดยการหาสายพันธุ์กุหลาบใหม่มาปลูกทดแทนพันธุ์เดิม (ฝ่ายงานไม้ดอก, 2558)

การส่งเสริมปลูกไม้ดอกไม้ประดับของมูลนิธิโครงการหลวง มีการส่งเสริมในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 19 แห่ง จำนวน 66 ชนิด แบ่งเป็นไม้ดอก 50 ชนิด และไม้ประดับ (ไม้ใบ) 16 ชนิด จากข้อมูลของฝ่ายงานไม้ดอกในปีพ.ศ. 2559 พบว่ากุหลาบยังคงเป็นไม้ดอกที่มีมูลค่าจากการจำหน่ายเป็นอันดับที่ 1 ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน เกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเรา สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ และสถานีเกษตรหลวงอ่างขางมีพื้นที่การปลูกกุหลาบ รวมทั้งสิ้น 135.98 ไร่ มีเกษตรกรผู้ปลูกทั้งหมด 61 ราย มีปริมาณการผลิตกุหลาบ 736,517 ดอก คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 9.48 ล้านบาท โดยมีเปอร์เซ็นต์การผลิตตามปริมาณผลผลิต ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีสายพันธุ์ที่ปลูกและวิธีการปลูกที่แตกต่าง

กัน เช่น สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ และอ่างช้าง พันธุ์กุหลาบที่ปลูกคือพันธุ์ฮอลแลนด์ แต่วิธีการปลูกจะแตกต่างกันคือ สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ปลูกแบบซัสเตรท ใช้ระบบน้ำหยดและห่อดอกด้วยกระดาษบรืฟ จุดเด่น คือปลูกในพื้นที่ที่มีน้ำดีตลอดทั้งปี จุดด้อย คือดอกมีขนาดเล็กกว่าอ่างช้าง ขณะที่สถานีเกษตรหลวงอ่างช้างปลูกลงดินในโรงเรือนไม่ห่อดอก จุดเด่น คือผลิตดอกได้ดอกใหญ่ สีดีที่สุด และเป็นที่ต้องการของตลาด จุดด้อย คือผลผลิตมีปริมาณน้อยกว่าพื้นที่อื่น ขยายพื้นที่ปลูกไม่ได้ ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ตั้งแต่ ม.ค.-พ.ค. และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเรา พันธุ์กุหลาบที่ปลูกคือพันธุ์ทั่วไป ลูกผสม พันธุ์ฮอลแลนด์ และกุหลาบหนู และใช้วิธีปลูกลงดินกลางแจ้งหรือปลูกในโรงเรือนห่อดอกด้วยโฟมเน็ต จุดเด่น คือมีพื้นที่ผลิตมาก มีเกษตรกรจำนวนมากและมีความเชี่ยวชาญในการผลิต จุดด้อย คือขาดแคลนน้ำช่วงกลาง มี.ค.-มิ.ย. และกุหลาบมีสีด้อยกว่าทุกพื้นที่

ในปัจจุบันฝ่ายงานไม้ดอก มูลนิธิโครงการหลวงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกกุหลาบที่นำเข้าจากประเทศฮอลแลนด์จำนวน 18 พันธุ์ โดยนำเข้าในปี พ.ศ. 2547 จำนวน 9 พันธุ์ (ใช้ตัดดอกมาแล้ว 10 ปี) และปี พ.ศ. 2555 จำนวน 9 พันธุ์ แต่พบว่า กุหลาบบางพันธุ์ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด อีกทั้งไม่ทนทานต่อโรคและแมลงศัตรู การปรับปรุงพันธุ์เพื่อให้ได้กุหลาบพันธุ์ใหม่ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษานาน อาจไม่ทันกับสถานการณ์ของตลาด ดังนั้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ได้มีการทดสอบกุหลาบพันธุ์ใหม่จากต่างประเทศ (ชุดที่ 1) ที่เหมาะสมบนพื้นที่สูงสำหรับการผลิตเป็นการค้า โดยนำเข้ากุหลาบพันธุ์ฮอลแลนด์จำนวน 4 กลุ่มสี ได้แก่ สีแดง สีขาว สีชมพู และสองสี สีละ 3 พันธุ์ รวม 12 พันธุ์ ปลูกเปรียบเทียบกับพันธุ์การค้าเดิม 4 พันธุ์ ปลูกทดสอบในโรงเรือนควบคุมอุณหภูมิที่สถานีเกษตรหลวงปางดะ โดยทดสอบวิธีปลูก 2 วิธี ได้แก่ ปลูกลงดินและปลูกในซัสเตรท จากผลการศึกษาพบว่า การปลูกในซัสเตรทมีการเจริญเติบโตดีกว่าการปลูกลงดิน และในปีดังกล่าวได้นำเข้ากุหลาบพันธุ์ฮอลแลนด์จำนวน 5 กลุ่มสี ได้แก่ สีแดง สีขาว สีชมพูอ่อน สีชมพูเข้ม และกลุ่มสีอื่นๆ สีละ 6 พันธุ์ รวม 30 พันธุ์ มาทดสอบเพิ่มเพื่อหาพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับผลิตเป็นการค้าบนพื้นที่สูง (วชิระและคณะ, 2558) ในปี พ.ศ. 2559 ผู้ประสานงานไม้ดอกได้มีนโยบายให้แต่ละแหล่งผลิตปลูกกุหลาบแต่ละสายพันธุ์แตกต่างกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาคุณภาพแตกต่างกันไปคนละพื้นที่ ดังนั้นพันธุ์ที่จะทำการคัดเลือกใหม่ให้กับเกษตรกร จึงจำเป็นต้องคัดเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของแต่ละพื้นที่ รวมถึงเป็นที่ต้องการของตลาด ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จึงได้ศึกษาและทดสอบการเจริญเติบโต การให้ผลผลิต และคุณภาพของกุหลาบชุดแรก จำนวน 12 พันธุ์ใหม่ 4 กลุ่มสี (ปลูกในปี พ.ศ. 2558) สามารถคัดเลือกกุหลาบได้ 7 พันธุ์ คือ กลุ่มสีแดง ได้แก่ Red Crown กลุ่มสีขาว ได้แก่ Ice Bear และ Dolomiti กลุ่มสีชมพู ได้แก่ Lovely Dolomiti และ Sweet Dolomiti กลุ่มสองสี ได้แก่ Jumilia และ Boulevard ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ได้นำพันธุ์กุหลาบที่คัดเลือกได้จำนวน 7 พันธุ์ขึ้นไปปลูกที่สถานีฯ อ่างช้าง ผลปรากฏว่าสามารถคัดเลือกกุหลาบพันธุ์ใหม่ที่ดีกว่าพันธุ์เดิมได้ 4 พันธุ์ ดังนี้ กลุ่มดอกสีแดง คือ พันธุ์ Red Crown, กลุ่มดอกสีขาว คือ พันธุ์ Dolomiti, กลุ่มดอกสีชมพู คือ พันธุ์ Sweet Dolomiti และกลุ่มดอกสองสี คือพันธุ์ Jumilia ซึ่งพบว่าเป็นวิธีที่ได้ผลดี เนื่องจากได้ประเมินพันธุ์จากผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนใน 3 กลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่เกษตรกร เจ้าหน้าที่และลูกค้าสามารถคัดเลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตดีและเป็นที่ยอมรับกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วน

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานีเกษตรหลวงอ่างขางเริ่มมีการส่งเสริมปลูกกุหลาบพันธุ์เดิมได้ไม่นานเกษตรกรยังไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เต็มศักยภาพของพื้นที่ หากให้เกษตรกรปลูกกุหลาบพันธุ์ใหม่เกษตรกรอาจต้องลงทุนเพิ่มและปลูกพันธุ์ที่ยังมีแผนตลาดไม่ชัดเจน อีกทั้งปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วง ม.ค.-พ.ค. จึงทำให้เกษตรกรยังคงเชื่อว่าการปลูกลงดินยังคงรักษาดันไม่ให้ไทรมפרคองสถานการณ์ไปจนกระทั่งมีปริมาณน้ำเพียงพอได้ ดังนั้นในที่นี้จึงเปลี่ยนสถานที่ดำเนินงานวิจัยไปที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่โถที่มีปริมาณน้ำใช้มากกว่า ซึ่งมีระดับความสูงใกล้เคียงกับสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 กุหลาบพันธุ์ใหม่ ชุดที่ 1 ที่คัดได้แล้วจากพื้นที่สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จำนวน 4 พันธุ์ และจากสถานีเกษตรหลวงปางดะ จำนวน 25 พันธุ์ จะมีพันธุ์ที่ต้องทดสอบในพื้นที่จริงรวม 29 พันธุ์ ซึ่งยังไม่มี การทดสอบเจริญเติบโตในพื้นที่ส่งเสริมจริงของพื้นที่สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่โถ ดังนั้นจึงได้วางแผนทดสอบปลูกในฤดูฝนและฤดูหนาว โดยใช้พันธุ์กุหลาบที่ได้จากการคัดเลือกในปี พ.ศ. 2558 – 2560 มาใช้ในการทดสอบเพื่อให้ได้พันธุ์กุหลาบที่เหมาะสมสำหรับการปลูกบนพื้นที่สูงและตรงตามความต้องการของตลาด

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อทดสอบและคัดเลือกกุหลาบพันธุ์ใหม่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกในพื้นที่โครงการหลวงและตรงตามความต้องการของตลาด

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1) ศึกษาการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของกุหลาบที่ได้จากการคัดเลือกในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2560 จำนวน 15 พันธุ์ 5 กลุ่มสี ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่โถและสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ ในสภาพแปลงปลูกจริงช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว

2) ศึกษาการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของกุหลาบที่ได้จากการคัดเลือกในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2560 จำนวน 8 พันธุ์ 4 กลุ่มสี ในพื้นที่สถานีเกษตรหลวงปางดะ ในสภาพแปลงปลูกจริงช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว

3) ประเมินความพึงพอใจต่อลักษณะของกุหลาบพันธุ์ใหม่กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายตลาดของโครงการหลวง งานคัดบรรจุ นักวิชาการไม้ดอก เกษตรกร และกลุ่มตัวอย่างลูกค้าของโครงการหลวง